

Stanko Kociper | Starca

I.

Najprej so se oglasili zvonovi pri Svétinjah. Zaklenkal je srednji Materi božji v pozdrav, za njim manjši, da bi farane opomnil na trpeče duše v vicah, potem pa je začivkal klénkač, da je vsakdo, ki ga je slišal, pomislil na smrt.

Stara Miška — Lujz in Mica — v Malem Brebrovniku sta se stisnila kot pred klancem še bolj v kot pri peči in Lujz je vzdihnil:

»Za srečno zadnjo uro; oča naš...«

Potem so zaplali prek vrhov odmevi miklavških zvonov, ki imajo kot orgle ubrane glasove, da sta Miška postala še bolj zbrana.

»Češčena si Marija...«

Ko pa se je tudi pri Jeruzalemu obesil na vóže stari Zadravec, je zvonček kar zavriskal v lini in kot zvonki smeh je trepetalo preko goric. Pri odprtih oknih je prinašalo jeruzalemsko zvonjenje pozdrave Žalostne Matere v hiše, da jih je napolnilo z drhtečo tolažbo.

»Češčena si Marija,« je momljalo iz vseh kuč po vrhéh in kmetij po grabah. Vpilo je, kot da pojejo večerno molitev. Kadar se zasmeje jeruzalemski zvonček!

Še stara Miška sta prisluhnila; ustnice so se jima za spoznanje nategnile in še dolgo potem, ko je zvonček že utihnil, nista ničesar govorila. Preveč glasno je odmevalo v njunih dušah.

Potlej so se oglasili črički. Tik pod Miškovim oknom je zadrobil skriti pevček. Pa mu nekaj ni hotelo biti po volji, ker je samo poskušal. Šele ko so zapeli križem po goricah in travnikih tisoči tovarišev, je zakričal tako glasno, da sta se stara Miška zganila iz prijetne dremavice.

»Hoj! Mica, angelček je zapel...«

Mica se je zravnila, Lujz pa je rekel:

»Viš, saj nisva sama. Bogec že tako dá, da je tudi nama lepo...«

Potem sta poslušala. Med goricami je cvrčalo, kot da si sam večer poje za kratek čas.

»Mica, pojdiva ven!«

Na predoknih sta sedla na klop.

V vrhéh je ugašal večer. Dogoreval je v žareči zarji in puhtel pod nebo, ki je od vzhoda razgrinjalo na gorice baržunasto mehko noč. Na jagnedi jo je zapelo in potem se je kot dišeč puh usedala na brege.

V Špéšičevem mladolesu je zapiskal čuk in prebudil veter. Zagnal se je iz grab v vrhe, obrnil klopotce in se zvil med vetrnice, da so češnjeve in kostanjeve deske pele za ples zvezdam, ki jih je mesec pripeljal na migotajoči raj. Bilo je, kot da so nevidni duhovi razpeli med vrhovi vilinje lase, ker je med gosposko udarjanje klopotcev nekaj tako zvonko cingljalo, kot da so se dozorevajoče jagode spremenile v grozd zvenceh kristalov. Pa je le bilo žuborenje potoka, ki je za križem v grabi odgovarjal šumenju vrb.

Za zidanico v vrhu se je utrgal jok. Zajecljaj je najprej; potem se je nategnil kot lepljiva slina in zmešal sozvočje prihajajoče noči.

»Johov je,« je ugotovila Mica, ki je imela vrhovljansko deco rada.

»Lačni so,« se je zdelo Lujzu.

Potem sta zopet obmolknila.

Jok se je ravno tako boječe zgubil, kot je prišel. Le v mladolesu nekje je v smrtnem strahu zakričal zajček, ki mu je lisica skočila za vrat. Pa tega Lujz in Mica nista slišala. Prelepo je bilo sedeti tako v hladu in premišljevati.

Lujz je počasi poiskal Micino roko in jo potegnil k sebi na koleno. Mica se je začudila, Lujz pa je rekel:

»Mica.«

»Hm?«

»Lepo pa je le bilo; kaj?«

Še nikoli ni Lujz govoril kaj takega, zato ga ni razumela.

»V najini grabi, pravim.«

Šele sedaj je Mica rekla:

»Uhm.«

Ni pa vedela, zakaj jo Lujz, ki si že toliko let nista segla v roke, nocoj drži za roko.

»Še lepše bi bilo, če bi bili otroci zbrani sedaj okoli naju.«

»Bi.«

»Potem bi bila najina zlata poroka še lepša...«

»Jezuš,« se je šele sedaj spomnila Mica.

»Viš, nič me nisi imela rada,« ji je ponagajal.

Kot da so se v njej zganile ohromele moči, je zadrhtela in se pomaknila bliže k Lujzu. Povesila je oči, on pa ji je še enkrat rekel:

»Nič me nisi imela rada, ko si pozabila...«

Nagnila je glavo k njemu in sedaj ona prijela Lujzovo roko:

»Lujz... Lujz...«

»Saj bo jutri Mali Šmaren? — — Tudi takrat je bilo lepo.«

Oba nista mogla več govoriti. Za stara goričanca so bili spomini prelepi, da bi jih z okornimi besedami omadeževala.

Črički niso mogli niti za hip potihniti, tako so se poskušali, kateri bo glasneje zapel pesem dozorevajočih goric.

Lujz Miško se je naslonil nazaj na steno in dejal:

»Jesen je. — Dolgo so nama peli črički. Dala sva sad. Gorice ga bodo tudi dale in potem bodo same...«

Mica ob spominu na otroke ni mogla govoriti tako ravnodušno kot Lujz. Zadrgetala je in umaknila roko, da bi jo vtaknila pod predpasnik. Lujz pa je nadaljeval:

»Bog ve, kako jim je. — Marko, on bo že; vedno se je znal. He, muzikant... — Peter; no, Peter je kar na dobrem. Na svojem je. — Samo Mimika mi roji po glavi; dekle je, pa neumno kot kozlè... Pa bo že.«

Nič ni vzdihoval zato. Po smrti, je upal, bodo že prišli, da se za hram in zemljo zgovorijo. Mica pa je vzdihnila:

»Pa bi le bilo dobro, če bi bili pri naju, Lujz? Vsaj jutri.«

»Eh, kaj bi to? Takrat sva bila tudi sama; pa še prav lepo je bilo. — Še veš, ko je stari Halápek s harmoniko vred v potok padel. Potem pa so ga še s sajami namazali, ko se je le preveč napil in zaspal, da bi si gostuvanjščarji morali žvižgati, če bi hoteli plesati...«

Staremu Lujzu Mišku so zažarele oči, ko je govoril o gostovanju. Zdelo se mu je, da so ga podplati srbeli za ples. Bog ve, če ne bi na jutrišnji dan prav tako zagrabil Mice okrog pasu kot tisto davno noč, ko so ji po polnoči sneli venec z glave, in zaplesal po tesni hiši, da bi z jankami dvignila prah. Zato jo je vprašal:

»Bi plesala, Mica...?«

»Lujz,« je Mica zopet morala povesiti oči, čeprav Lujz v temi ne bi mogel videti porajajočih se solz v njih.

»Kaj bi? Nič si iz tega ne stori, če sva sama. Tako je pač. Saj nama ni slabo, kaj?«

»Pa vendar...« Mica le ni mogla pozabiti otrok, ki niti na jutrišnji dan ne bodo z njima. »Pa vendar,« je še enkrat rekla.

»Nič. — Mica, jutri bova plesala...«

»Ne nori!«

»Pa ravno. Zarana greva k spovedi in k obhajilu in bova Halápeka mimogrede naprosila, da nama bo prišel popoldne igrat...«

Potem sta onemela. Lujz je mislil, kako hitro so leta minila, Mica pa je vzdihovala zavoljo otrok.

Črički so še vedno vižali, klopotci so sedaj že drdrali, v grabi se je nad potokom tenila mlada megla. V vrhu nekje je zahuškal čeh, ki je šel k dekletu po pušeljce.

Lujz Miško se je dvignil. Vstala je tudi Mica. Prijela sta se kot otroka za roke in šla v hram. Med vrati je Lujz Miško za hip postal. Trdneje je prijel Micino roko, z drugo jo je pobožal po razoranem licu:

»Mica, pa sva se le imela rada.«

Ko sta že spala, so klopotci še enkrat zaregljali; potem so se počasi ustavljali in tudi skriti angelček pod njunim oknom se je skrtil še globlje v domek.

II.

Na Mali Šmaren so za dnevnicu povsod trjánčili. Svétinjski zvonovi so bili sicer najbližji, toda kot za draženje so gremeli preko Vinskega vrha v Mali Brebrovnik miklavževski.

Lujza Miška pa so zbudili škrjanci. Tako goreče so žvrgoleli po slivju okrog hrama, kot da so na jesen ponoreli in si iskali neveste. Škorce je pa noč tako prevzela, da so si morali že navsezgodaj polniti želodce z grozdjem. Na jagnedju vrh goric jih je namreč cvrčalo toliko, da še vej ni bilo zadosti zanje. Potem je pri Svétinjah počil tudi topič in cvrčeč oblak se je z jagnedi zvalil proti vzhajajočemu soncu. Kakor da so ga razdražili, je res pogledalo kot čemerno oko božje izza peščene drče na vrh Brebrovnika. Kakor hitro pa je zagledalo vse vprek po

rumenečih goricah kipeče stolpe cerkvá, iz katerih so brnele jutranjice Materi božji v pozdrav, se je prijazno zoblilo in dahnilo na valujoče rebri težko zlato, da so se dozorevajoče ajde kar sklonile pod težko lepoto.

Bog ve, kje se je zamudila lisica, da je potuhnjeno švignila za Miškovo koruzo v gozd in splašila fazana, ki je oglušujoče zakričal in se spreletel na najvišjo smreko.

Mica je oblekla gosto nabrano črno janko in v pasu močno zadrgnjeno kočemájko. Na glavo si je privezala šumečo, belo svileno ruto in jo na vrhu gizdavo prišilila. Še vejico fajgeljčka je utrgala in jo zataknila v mašne bukvice. Bila je nared in je morala čakati Lujza, ki je skékal, ko se je mučil s trdimi škornji, da bi jih spravil na noge.

Potem sta se spogledala.

»Para, Mica, kar lepa si; če le ne bi bila tako stara.«

»Kako pa si ti poleg škornjev skékal,« mu ni hotela ostati dolžna. Še ogledalo je Lujz ta dan obrisal ob zadnjico in se pogledal.

»Mica, pa se menda nisva v letih ukanila?«

Ko pa sta v grabi pri križu za farovško repo obrnila v strm svétinjski klanec, sta oba spoznala, da se v letih nista zmotila. Zdaj je bil Lujz spredaj in je Mici sapo zapiralo, da jo je moral priganjati:

»Le, le, snéha...«

Zdaj je bila Mica spredaj in je Lujza dušilo, da ga je Mica zbodla:

»No, no, ženin...«

Potem sta se oba nasmehnila. V dušah pa jima je le bilo tako za kaj, da bi se za roke prijela in šla vstric naprej. Lujz jo je res prijel za levico, v kateri je držala robček in mašne bukvice s číslom ovite. Mica pa ga je z desnico počila po rokavu:

»Ne nori! Ljudje...«

Samo pomežiknil ji je in potem sta molčala, da bi si že gredoč izprašala vest. Lujz je bil tako razigrane volje, da je na vrhu obstal in Mico podrezal.

»Glej, da se boš spovedala, kako so ti hodili fantje pod okno prepevat!«

Šele v cerkvi sta se zresnila. Pobožno vzdušje, ki je plalo od glavnega oltarja, kjer je prav na vrhu sveti arhangel tehtal duše, ju je zazibalo v globoko zbranost. Kolikor jima ni goričanska starost obelila duš, sta jih oprala pri spovedi in, ko se je oglasil pri oltarju zvonček, je stopil pred njiju davni hip, ko sta kot mladoženca klečala pred istim sv. Michaelom. Oba sta se ozrla v njegovo tehtnico in sta bila mirna:

»Zvesta sva bila...«

Ko sta prišla od obhajilne mize, sta se prerila med mašarji nazaj do krstnega kamna in molila — za otroke. Molitev, ki je bila pred pol stoletjem upanje in drhtenje, je bila sedaj zahvala. Pa se je v dušah obeh sprevrgla zopet v prošnjo, da bi bilo otrokom dobro. In sta na koncu vendarle oba živo pozelela:

»Ko bi le prišla Marko in Mimika! K zemlji — domov...«

Tako živo sta začutila ta pobožni trenutek veličino doma in dobre zemlje, da sta oba drhtela; tudi šegavi Lujz.

Po maši sta se prerila med stopnicami naprej. Mica je morala hiteti domov, da bi napekla kaj pogač za ta dan. Lujz pa je zavil za Nemčevimi hlevi v klanec, da bi naprosil Halápeka. Na strmi poti mu je spodrsnilo. Ujel se je za mlado višnjo in obstal.

Brebrovnik je bil ves v zlatu, ki je ležalo na goricah, da so se barve tako mogočno prelivale kot v sanjah. Listje je odmiralo in se prelivalo od medlozelene do vijoličaste barve. Jagnedi so se za slovo od poletja pobarvale tako razkošno, da sončna zlatina še mnogo opraviti ni imela. Po redih med trtami je od kuč navzdol tekla sončna sopara in dihala v rdečo ajdo, kot da se polje maka pripravlja na cvetenje. Klopotci so čakali vetra, ki se je šele nekje doli nad Dravo pod Ivančico bratil s kopicastimi oblaki. Pa ko je Lujz Mišek padel v klanec, je bil že pri Svétinjah in zavrtel velike križaste vetrnice na Nemčevem klopotcu, da se je zahahljal kot bahavi fantin.

Tedaj je Lujz Miško pomislil:

»Marko pa Mimika. Domov, domov... Nikjer ni svet tako lep.«

Zares. Če je včasih o muzikantu Marku drugače mislil, ga je živo pozvanjanje goričke jeseni na ta jubilejni dan sililo, da je moral govoriti:

»Zemlja, zemlja... Marko pa Mimika... Joj... Poglejta si Petra v Koračicah, kako se je na zemljo usedel, Marko pa Mimika... Oh...«

Moral se je ustaviti. Moral! Oblaček je letel čez gorice, obliznil molek kuč po vrhéh in smejoče se svisli zidanic, da je Lujza Miška kar zaščemelo v očeh.

»Oj...«

Visoko pod nebesom so zakrakale vrane in kanja je splavala nad Mali Brebrovnik. Prav nad Miškovo hišo je zatrepetala s krili in Lujzu se je zdelo, da je prinesla od izgubljenih otrok pozdrave.

»Le glej, le glej in jim povej!«

Hiša se je skrivala za žive jesenske barve obletavajočega drevja. V koruzi pod hramom je šumelo tako veselo, da je Lujz slišal njen smeh prav na vrh. Za hramom so kipele gorice in kar vabile škorce na zobjanje. Pa niso sedli nanje. Kot da so se trepetajočega mišarja nad hramom zbali, so se prevrgli in padli za obzorje.

»Zares bi morala priti. Marko pa Mimika. Bog, daj mi to! — Pri-deta!« je čez čas bil prepričan.

Ko je prišel od Halápeka domov in sedel na predokna na klop, je bil z Mico istih misli:

»Pa bi vendar bilo lepo, če bi prišli otroci.«

Otroci pa niso prišli.

Ko je popoldne prišel Halápek in na predoknih zaigral živo polko, sta oba stara Miška vzdihnila:

»Tako sama...«

Nič nista plesala. Plesali so ščinkavci okoli hrama in namesto njiju so bili klopotci. Mici so se celo orosile oči in še stari Halápek je ni mogel spraviti do smeha. Lujz pa je potožil:

»Tako lepo zemljo imava, pa sta le šla. Ne rečem — Peter; on je na svojem. Ampak Mimika in Marko... Glej to zemljo,« je rekel in stopil k oknu.

Na plot je priletela pastiričica, nagnila glavo in zvbila Lujzov pogled proti grabi. Listje se je obletavalo in padalo kot pravi zlati cekini v porjavelo travo. Doli za križem so se košato sprehajali ob potoku kavrani in srake so čebljale koruzo. Tudi to se je zdelo Lujzu lepo in zavoljo zemlje je rekel:

»Viš to! Pa sta le šla...«

»Saj prideta,« je rekel Halápek.

Lujz Miško se je obrnil. Zagrabil je Halápeka za rame in se mu zazrl v mežikajoče oči:

»Misliš?«

»Pravim. Saj ne moreta drugače; ali pa pogineta...«

Lujz Miško pa je stekel ven. Zajel je v pest prsti in jo prinesel v hišo. Poleg pogače jo je stresel na mizo.

»Duhaš, Halápek? Duhaš? — Saj res; saj ne moreta drugače.«

Potem je pograbil Mico preko pasu in jo zavrtel, da je z janko opletala po pohištvu in dvigala prah. Oba sta se smejala. Zrla sta si v oči, si mežikala in bila s petami ob tla.

»Prideta!«

»Prideta!«

Halápek pa je igral tako poskočno, da so Vrhovljanci stopali na prag in se čudili. Še klopotci so se ustavili in ptiči v sadovnjaku se niso upali kosati s Halápekovimi harmonikami.

III.

Ne dolgo po Malem Šmarnu so se gorice osmukale. Škorci so bili še glasnejši. Kot da bi vedeli, da bo sladkega veselja kmalu konec.

Goričanci so kopali krompir in trgali koruzo. Po večerih se je med klepanje klopotcev mešala pesem kožuháčev, ki je odmevala iz skednjev, kjer so slačili koruzo. Noči so klali vriski čehákov, ki so se selili s skednja na skedenj, da bi oblezli čim več kožúhanj.

Stara Miška sta krompir in koruzo že spravila. Krompir sta znosila v podkapnjáčo, koruzo pa sta navezala po dva in dva láta skupaj in jo obesila na náhižu na drogove. Koruze nista toliko nikoli pridelala, da bi imela koruznják; pa tudi pred vrabci in vranami je bila na náhižu bolj varna.

Ajda je bila v najlepšem zorenju in Lujz Miško je izračunal, da je bo okoli pet drvének. Za žgance in krápce zadosti.

Potlej so gorice bolj oživele kot o kopi. Klopotci so se zaganjali, kot da jim ni prav, da jih bodo čez nekaj dni sneli in shranili pod kapovi. Brači so peli, huškali in klicali sv. Janeza. Samo škorci niso bili nikjer več varni. To pa jih je tako jezilo, da so se zbirali v cele oblake in se pripravljali na odlet. Lujz Miško je sproti nosil grozdje iz goric na pod, jih gledal in se smejal:

»Le, le! Boste že radi prišli. Prenažrli ste se. Vas bo že zamikalo nazaj...«

In je pomislil na Marka in Mimiko in dejal:

»Saj bosta tudi ta dva prišla...«

Zato je še više dvignil vago, da je težek prešpanj kar sikal in so se izmozgane jagode prasketaje jokale.

»Da bo več pijače za takrat. — Saj kmalu prideta...«

Ravno zadnji dan Miškove bratve pa je v stiskalnico tako nenadoma stopila Borkova Zalika z vrha, da se je Lujz Miško kar prestrašil.

»Jej, jej. Zalika! Pa tako si me prestrašila.«

Z Mimiko sta šli skupaj po svetu in se je nadejal, da mu zdaj zdaj pove, da bo prišla tudi ona. Če le ni kje za oglom skrita? Da bi ga še ona prestrašila. Na-a! Ne bo ga! Kar zobe je stisnil, da bi se strpel.

»Oča, ne bi vas rada...«

Tako ga je mikalo, da bi jo vprašal kaj po Mimiki. Pa ne. Nalašč ne, da se bodo potlej bolj smejali. Stopil je na prag. Mogoče pa je Mimika že pri Mici v goricah. Ne? Če se ni mrha za trs skrila? Viš jo paro, Mico, kako se ti zna! Prav za trdno je že pri njej, pa bere, kot da je sama. Čakaj!

»Mica,« je poklical.

Še zravnala se ni. Saj to je tisto! Kar tako ni oglušila.

»Mica! Tak pojdi no domov!«

Sedaj se bo morala tudi Mimika pokazati. Saj je, saj migota tam za poščipom nekaj. Ti otrok neumni!

»Tak. Pojdita no!«

Tako. Da bosta vedeli, da mu ne prikrijeta prihoda deteta. Sedaj že tako vesta, da je uganil, in je stopil nazaj v prešo.

»Ne boš me ne, Zalika. — Saj vem, da je Mimika nekje skrita. Si me hotela; kaj?«

»Oča...«

»Nisem ti oča. Pa tako ukaniti si me še hotela; čakaj,« se je smejal. Ko je prišla Mica, se je Zalike še bolj razveselila kot Lujz.

»Za-a-lika... Marija!«

Lujz Miško pa si je mislil:

»Le hlini se, baba, ko že vse veš!«

Mica pa je rekla:

»Kje pa je Mimika? Govori!«

Borkova Zalika je pogledala v tla, Lujz pa je zavpil:

»Kruc, babe, zdaj pa je že zadosti. Saj nismo otroci. Ti Borkovica pa nikar ne misli, da me boš... Sem ti že rekel. Pa čeprav si se po svetu potepala.«

Stopil je na prag in zaklical:

»Mimika! Ne bodi nora! Kaj se le skrivaš?«

»Miškova,« se je davila Borkova Zalika. »Jezus... Miškova...«

»Ka-aj,« sta oba zazijala.

»Mimika je mrtva...«

Mico je streslo. Mrtveča vročina ji je pritisnila na senca, roke so ji zatrepetale, kolena so se ji zašibila. Prijela se je za čelo in se sesedla na stopnice, ki vodijo na pod. Zastokala je:

»B-bog...«

Težke kaplje sladkega mošta so padale kot sesedena kri v kad pod podom. Prešpanj je škrtal, jagode so šumele, kot da prosijo usmiljenja.

Tedaj pa se je Lujz Miško na vse grlo zakrohotal:

»Ha, ha, ha, ha, ha... — Mica, ne poznaš Borkovice? Zakaj zraste na tisti postati zemlji toliko debelih tikvi, če ne bi znala tako lagati. Zalika pa je njena hči... Ha, ha, ha...«

Mica se je ovedela. Roka ji je še vedno trepetala, ko se je oklenila Zalike:

»Deklina, ne! Ne delaj se norca iz starih ljudi. Na Malo mašo sva zlato poroko obhajala. Brez otrok. Bi bilo lepo, če je zares prišla...«

Zalika je posadila staro Miškovico nazaj na stopnice.

»Mati, ne lažem. Moj Bog... Ne! — Zares, zares je mrtva...«

Mica je samo zadrgetala in skozi čeljusti ji je ušel kot pisk tenek jok. Lujz je za hip otrpnil, potem je dvignil grozečo pest. Hotel je kričati, kričati, pa se je samo davil:

»Lažeš, psica potépena! V svet si jo zvabila, z grunta si jo odtrgala... Huu... Pokvarila si jo... Zakaj pa lažeš! Hu... — Marš, marš...«

Borkova Zalika se je potuhnila in zbežala iz stiskalnice. Mica se je naslanjala na préslico in vekala, Lujz je stopil za Zaliko in vpil:

»Marš, marš...«

Potem je stopil na predókna, napravil iz dlani trobilo in zateglo klical:

»Miiimiiiikaaa... Miiimiiiikaaa...«

Jokajoče je odmevalo med ozkimi brebrovniškimi šumami in klicalo dol proti pavlovski grabi.

Miiimiiiikaaa!...

Z bregov je odmevala huška in pesem bračev. Zahajajoče sonce je oblilo obrane gorice z neskončnim škrlatom. Klopotci so osamelo stokali in vrane, ki so se napravljale spat, so klicale v Lujzovo dušo groznico.

Takoj drugi dan je šel Lujz Miško iskat sina Petra v Kóračice.

»Mimika mrtva. Takoj piši za Markom! Takoj. Drugače tudi tebi ne bo dobro. Veš, kaj je zemlja.«

Potem so se jele vrane še glasneje oglašati. Po praznih goricah so se spreletavale kavke in zadišalo je po snegu.

Po Vseh svetih je Mico v ledovju zasekalo. Komaj se je privlekla do postelje. S stokom se je zrušila na blazino in potem ni več vstala.

Lujz je posedal pri njej in lezel v gube.

»Marko pa pride, Mica. Zares pride. — Mogoče tudi Mimika. Nič ne maraj, Micika...«

Prijel jo je za roko in ji jo božal.

Zapadel je sneg. Ko se je nekega jutra Lujz prebudil, je zunaj ležala na goricah bleščeča se bela odeja. Sinice so tiho čivkale in z vejic otresale mehke bele kosme.

»Sedaj bo menda Marko prišel. — Veš, po svoje bo prišel. Ponoči kot muzikant. Menda prav za tvoj god. Pod oknom bo zaigral polko in ti boš takoj zdrava, da bova plesala...«

Oba sta se smehljala, oba sta upala in se bala. Pa je le rekla Mica:
»Pujsa zakolji, Lujz, da bo meso, ko pride.«

Pa je zaklal pujsa in prvi sneg je skopnel. Zapadel je že drugi in Micino godovno je tudi minilo, Marka pa ni bilo. Tudi Peter je že bil doma in zopet odšel, Marka pa ni bilo.

V šumah so zategovali lisjaki in vrane so se spreletavale med pobeljenimi goricami, ki so tiho spale pod snegom.

»Za božič pride...«

Pa ga ni bilo.

Svetonočni zvonovi so igrali od Sv. Miklavža in od Svétinj, še jeruzalemski so čivkali, da sta bili duši Mice in Lujza polni drhtečega pričakovanja.

Na staro leto pa je Mica zastokala:

»Joooj, hudo, hudo... Daj mi neko vráštvo. Pojdi nekam!«

In stari Miško jo je pogladil po potnem čelu.

»Mica, grem. — Tako rada sva se imela! — Morava oba dočakati Markove vrnitve. Morava, ker sva se imela rada... — Srečno, Mica!«

Ko se je Lujz vračal iz mesta, so se spustili izpod neba težki oblaki in legli na speče gorice, kot da bi jih hoteli zadušiti. Pod noč je zatulil rezek krivec, da je Lujzu zapiral sapo. Medlo je, da so se zabrisale vse poti. Strah za Mico in krivec sta Lujza dušila.

Ko je zaslišal svetinjske zvonove, kako so svečano peli prihodu novega leta, je zatrepetal huje.

»Jezus... Naj ne omagam, Jezus. Saj veš, kako sva se imela rada...«

Naravnost v obraz ga je bičal sneg. Čutil je, da mu kolena medlijo, kot da pregloboko stopa v sneg. S težavo je zajemal sapo.

»Ooj...«

Nagnil se je naprej, da bi laže rezal veter. Ničesar več ni videl v beli neskončnosti, ni več vedel, kod hodi. Veter mu je zanašal sneg v oči, da mu je na vekah in bradi ledenel.

»O-oh...«

Stisnil je čeljusti in skozi stisnjene zobe stokal:

»Mica, Mica, saj grem. Počakaj! Oj...«

Klecnil je. Z obrazom se je zaril v sneg in zastokal. Počasi se je skobacal na kolena. Zravnati se ni mogel. Oprijemal se je snega okoli sebe, kot da bi segal v prazno, na noge pa se ni mogel postaviti. Prestrašil se je.

»Gospod, ne za mene; za Mico...«

Vlekel je kolena za seboj, pačil obraz, rotil nebo:

»Za Mico, Gospod...«

Nikamor več ni mogel. Kot da se je vsa bela neskončnost, ki je razjedala črno noč, obesila nanj. Z obrazom je udarjal v sneg, z rokami je krilil pred seboj, s pestmi je udarjal okoli sebe.

Potlej mu je postalo čudežno toplo in mehko. Zdelo se mu je, da so mu zrastle krila. Hvaležno je dvignil obraz proti nebu in zašepetal:

»Gospod že ve, kam...«

Razprostrl je roke in se pustil nesti.

Nič več ni čutil, kako mu je sneg zasipaval lice. Še vzpel se ni. Samo na hrbet se je zvrnil in šepetal:

»Gospod, Gospod...«

Krivec je zajokal, lesovi so pokali in lisjak za Miškovo domačijo je bevskal namesto čuka. Preko Lujza Miška so težki oblaki natrosili prelepo bel pajčolan. —

Mica je odprla oči. Vzpela se je, zazijala in nasmehnila:

»Ma-a-arko!...«

Moški poleg njene postelje je padel na kolena. Poiskal je njeno roko in jo močil s solzami.

France Balantič | Žalostinka

Kje je tisti čas,
ko sem bil pramenolas poet,
ko sem nosil v rožnih ustih cvet
in je kot cekin zvenel moj glas?

Vse prešerne dni
sem prepel na pašnikih ljubezni,
metal kamne v igri neoprezni
v vsak tolmun sem sánjavih oči.

V pernicah oblakov
ležal tih sem, ljubil me je dež,
sen je bil svilén ko mlada rž
in lahák kot cule siromakov.

Bil doma, doma sem,
gruda, težka kakor zlata ruda,
hlebec, dar očetovega truda —
oh, želje, ki vsako noč jih pasem.

Kje je tisti čas!
Zdaj obup mi kruh življenja reže,
kri tujina v svoje čaše streže,
kmalu, kmalu bom kot prazen klas.